

ST. GERLACHKLOOSTER, EEN KLEINE POTTENBAKKERIJ Doeke Krikke

"Een pottenbakkerij is archeologisch te herkennen aan het voorkomen van misbaksels!"

Dit is een uitspraak van drs. J.H. Bloemers³, de vroegere provinciaal archeoloog waarmee ik ook samenwerkte. En wel in de Havenstraat te Maastricht. Dat was tegenover de achterkant van het gebouw, waar in die tijd het Limburgs Dagblad/Dagblad De Limburger gevestigd was.

De bovenstaande uitspraak is ook van toepassing op het vroegere Norbertinesklooster St. Gerlach! (Zie de volgende afbeeldingen).

Let op de, niet vloeiend doorlopende lijn links-midden.

Op die plaats zit er een, per ongeluk aangebracht deukje in. Dit is een fragment van een van de oudste kruikjes die gevonden zijn, gemaakt in de zgn. Pingsdorfperiode 10^e-13^e eeuw !

In en om St. Gerlach, vonden we fragmenten misbaksels en een meegebakken en in elkaar gezakte bonk klei met daarin wat fragmenten keramiek, gelijkend op het zgn. Raerener keramiek uit de periode tussen de 14^e en 16^e eeuw.

---

³ In "Verleden land", Archeologische opgravingen in Nederland, J.H.F. Bloemers, J.P. Louwe Kooijmans en H. Sarfatij; blz. 157. Uitspraak toenmalig provinciaal archeoloog drs. J.H.F. Bloemers.

Scherven van een ander type kruik binnen een gebakken bonk klei tonen aan dat men hier zelf hun potten bakte!

Het is dus duidelijk welk keramiekcentrum de pottenbakkers - en waarschijnlijk ook pottenbaksters - als voorbeeld heeft gediend. Naast bovengenoemde bewijzen dat men zelf ook potten bakte, vonden we, bij de opgravingen in en om het klooster in de periode 1993-1997, in de noordelijke kloostergang ook een vloer van zo'n pottenbakkersoven die men gebruikt moet hebben, gezien de constructie die een grote hitte verdragen kon. De genoemde vloer was, voor een groot deel, samengesteld uit in een visgraatmotief op de kant, strak tegen elkaar aan geplaatste, tegels met een formaat van 10 x10 x 2 cm. Deze tegels waren bruin, beige of zwart geglazuurd aan de boven- en de vier zijanten.

Het is duidelijk dat het hier om hergebruikte tegels gaat. Een betere vuurbestendige oven kun je je bijna niet voorstellen, aangezien o.a. ook de Amerikaanse Apollo-raketten voorzien waren met betegelde hitteschilden om ongeschonden door de dampkring te kunnen vliegen.

Naast de dunnere keramiek bakte men, in het vroegere Norbertinessenklooster St. Gerlach, ook vloertegels (gezien de glazuurspatten te zien op meerdere tegels en de zgn. kloostermoppen, waarvan we nog een doos vol in de archeologische ruimte hebben opgeslagen. Deze kloostermoppen werden vooral buiten in de zon gebakken en hadden een afwijkend formaat t.o.v. onze huidige stenen uit de steenfabrieken.

Twee vingerafdrukken van een broeder of zuster die hier bezig was met pottenbakken.

De totale hoeveelheid fragmenten keramiek, die we vonden in en om het klooster St. Gerlach loopt in de tienduizenden scherven. De fragmenten omvatten een uiteenlopende, maar in totaal een duizendjarige periode! Na een eerste selectie en reinigingsronde met vele vrijwilligers op de archeologische zolder boven de huidige schatkamer, een sporthal en op een paar andere locaties, is er een grote hoeveelheid terecht gekomen in het vroegere Streekmuseum Valkenburg, nu museum Land van Valkenburg aan de Grote straat. Daar werd in januari 2017 door een paar leden van de AWW (Archeologische Werkgroep Valkenburg) een Open Keramisch Restauratieatelier opgericht. De eerste resultaten in de vorm van een aantal, herkenbare borden, schalen, kruiken, soepkommen, enz. zijn te bekijken in genoemd atelier.

Of we alle keramische puzzelstukjes in elkaar gepast krijgen is sterk te betwijfelen, maar de opzet was een aantal herkenbare vormen bij elkaar te krijgen en tot nu toe is dat goed gelukt !

Klein gedeelte van de grote hoeveelheid keramiek van St. Gerlach. Hier wordt de Westervald keramiek bij elkaar gezocht en gelijmd als er genoeg van is om het voorwerp herkenbaar te maken.

NIEUWE LEDEN

Dhr. R. Curfs
Mw. M. Katzenbauer
Dhr. Th. Leoné

Berg en Terblijt
Houthem-St. Gerlach
Borne